

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДОСУДОВОЇ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

Валентина ГРАНКІНА

викладач кафедри кримінально-правових дисциплін та
судових експертиз факультету №1

Донецького юридичного інституту Міністерства внутрішніх справ України

Стаття присвячується висвітленню та діяльності органів пробації. Важливому аспекту чисельних пробаційних механізмів – реалізації досудової пробації. Встановлюється суть поняття та призначення інституту досудової пробації та досудової доповіді. Робляться висновки щодо розвитку пробації у відповідності до Європейських практик. Акцентується увага на додержанні державою Мінімальних стандартних правил Організації Об'єднаних Націй, щодо заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням. Відзначається, що саме досудова доповідь як інструмент досудової пробації покликана виявити індивідуальні криміногенні фактори та потреби обвинувачених іздатна усунути їх шляхом надання рекомендацій з напрямів майбутньої корекційної роботи з правопорушниками. В статті зазначається перелік проблемних питань та пропонуються шляхи їх вирішення з метою врегулювання правозастосовної діяльності.

Ключові слова: досудова пробація, досудова доповідь, забезпечення безпеки, альтернативні покарання, уповноважені органи пробації.

CERTAIN ASPECTS OF IMPLEMENTATION OF THE PROBATION INSTITUTE IN UKRAINE

Valentyna HRANKINA

Teacher at the Department of Criminal Law Disciplines and Forensic Examinations of the Faculty №1 Donetsk Law Institute Ministry of Internal Affairs of Ukraine

The article is devoted to the coverage and activities of probation bodies. An important aspect of numerical probation mechanisms is the implementation of pre-trial probation. The essence of the concept and purpose of the institution of pre-trial probation and pre-trial report is established. Conclusions are made on the development of probation in accordance with European practices. Emphasis is placed on the state's compliance with the United Nations Standard Minimum Rules for Non-Imprisonment Measures. It is noted that the pre-trial report, as a tool of pre-trial probation, is designed to identify individual criminogenic factors and needs of the accused in order to eliminate them by providing recommendations for future correctional work with offenders. The article lists the problematic issues and suggests ways to solve them, in order to regulate law enforcement activities.

Keywords: pre-trial probation, pre-trial report, security, alternative punishments, authorized probation authorities.

UNELE ASPECTE ALE IMPLEMENTĂRII PROBAȚIUNII PREVENTIVE ÎN UCRAINA

Articolul este dedicat acoperirii și activităților organelor de probă. Un aspect important al mecanismelor de probațiune numerică este implementarea probațiunii pre-proces. Se stabilește esența conceptului și a scopului instituției de probă preventivă și a raportului preliminar. Se fac concluzii privind dezvoltarea probațiunii în conformitate cu practicile europene. Se pune accent pe respectarea de către stat a normelor minime standard ale Națiunilor Unite pentru măsurile de neîncarcerare. Se remarcă faptul că raportul preliminar ca instrument de probă preventivă este conceput pentru a identifica factorii criminogeni individuali și nevoile acuzatului și este capabil să le elimine, oferind recomandări pentru viitoarea muncă corecțională cu infractorii. Articolul enumeră problemele și sugerează modalități de a le rezolva pentru a reglementa activitățile de aplicare a legii.

Cuvinte-cheie: probațiune preventivă, raport preliminar, securitate, pedepse alternative, organe de probațiune autorizate.

Постановка проблеми. Кричущою рисою нашої епохи стало забезпечення безпеки суспільства від шкідливих наслідків кримінальної протиправної діяльності. В умовах дотримання плану євроінтеграції та розвитку правової системи все більшої актуальності набуває дослідження становлення та розвитку інституту пробації в Україні в цілому та її складової части-

ни – досудової пробації. Всебічно окреслюючи соціально-кримінологічні аспекти життєдіяльності особи, досудова пробація сприяє суду у реалізації принципу індивідуалізації при призначенні покарання, окреслює напрями майбутньої корекційної роботи з метою ресоціалізації правопорушника, забезпечує безпеку суспільства. Однак деякі науковці неоднозначно сприймають та скептично

ставляться до доцільності існування інституту досудової пробації. Поза увагою законодавців залишається широкий загал невизначених процесуальних аспектів, що ускладнюють практичне застосування положень законодавства. Враховуючи недостатню кількість наукових публікацій за цією тематикою, виникає потреба детально дослідити окреслені питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Актуальність запропонованої теми обумовлена об'єктивною потребою вдосконалення діяльності інституту досудової пробації. Проблематиці запровадження та функціонування досудової пробації в Україні присвячені праці О.І. Богатирьової, О.В. Ткачової, Д.В. Ягунова, І.С. Яковець, Т.П. Ткачта інших науковців. Однак поточний досвід свідчить про необхідність подальшого дослідження та вдосконалення механізмів реалізації досудової пробації.

Метою статті аналіз поняття та призначення інституту досудової пробації. Поставлена мета обумовлює вирішення таких завдань: а) дослідження теоретичних аспектів процесуального порядку участі представників пробації у підготовчому судовому засіданні; б) окреслення питання суб'єктності доручення складання досудової доповіді представнику персоналу органу пробації; в) виявлення окремих прогалин кримінального процесуального законодавства, проблематики реалізації досудової пробації та розроблення пропозицій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Служба пробації є важливим елементом будь-якої системи кримінальної юстиції та існує в багатьох європейських країнах (Данія, Велика Британія, Австрія, Нідерланди, Канада, Швеція) не одне десятиріччя, зробивши за час свого функціонування вагомий внесок в розвиток сфери кримінального правосуддя та попередження злочинів. Недарма відомий кримінолог Л. Радзинович визначив пробаційну діяльність як «найбільш вагомий внесок Британії до пенологічної теорії та практики, що пустив корені у XX столітті» [1], адже забезпечення безпеки суспільства від злочинних посягань – прерогатива діяльності кожної держави. Використовуючи доведений досвід суспільної та державної ефективності, система пробації поступово створювалась і в інших країнах – Чехії, Литві, Латвії, Естонії, Молдові, Казахстані. У 2015 році не стала виключенням й Україна. Впровадженню пробації, в нашій державі передувала експертна допомога низки держав: Проєкт EDGE (Канада), Проєкт NORLAU (Норвегія), Проєкт MATRA (Нідерланди), Проєкт Євросоюзу «Підтримка ре-

форм у сфері юстиції в Україні». Саме завдяки міжнародній проєктній діяльності імplementовано міжнародно-правові норми пробації, реформоване національне законодавство.

Актуальність запровадження та функціонування інституту пробації в Україні обумовлена напрямком нашого дослідження, точніше дослідження однієї з чисельних функцій пробації – реалізацію досудової пробації. Звернемось до норм міжнародних стандартів з огляду на доцільність їх додержання в розвинутому демократичному суспільстві. Мінімальними стандартними правилами Організації Об'єднаних Націй, щодо заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (далі – «Токійські правила») передбачено, що система кримінального судочинства держав до правопорушників повинна застосовувати широкий вибір досудових та післясудових заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням. Для захисту суспільства та уникнення невинуватого застосування тюремного ув'язнення, діяльність відповідних органів має ґрунтуватись з урахуванням характеру та ступеню тяжкості правопорушення, особистості та біографії правопорушника. З цією метою на стадії судового розгляду рекомендовано судовим органам використовувати доповіді про соціальне обстеження, які мають бути підготовлені компетентними уповноваженими особами чи органами [2]. Таким чином, згідно з стандартами, мають функціонувати й органи, уповноважені на здійснення соціального обстеження (доповіді). На нашу думку пробаційна діяльність з реалізації досудової пробації є яскравим прикладом врахування думки міжнародної спільноти щодо відправлення правосуддя. Це прямо кореспондується із напрямом діяльності та законодавчо визначеним поняттям досудової пробації. Відповідно до ч. 1. ст. 9 Закону України «Про пробацію» від 05.02.2005 р. досудова пробація – це забезпечення суду формалізованою інформацією, що характеризує обвинуваченого, з метою прийняття судом рішення про міру його відповідальності [3].

Щодо визначення поняття та призначення інституту досудової пробації, думки вчених різняться. Як вважає провідний вчений, який тривалий час вивчає питання впровадження пробації, Д.В. Ягунов – досудова пробація полягає в роботі офіцерів пробації в судах. Вони вивчають особу злочинця, який притягується до кримінальної відповідальності, і надають відповідні рекомендації суддям щодо міри покарання (так звані досудові доповіді (pre-sentencereports – PSR) або досудові дослідження (pre-sentence investigations – PSI) [4, с. 149].

На переконання О.І. Богатирьової досудова пробація має, насамперед, стосуватися не збору інформації про обвинуваченого (підсудного), а застосування до нього наглядових та соціально-виховних заходів для безпеки суспільства [5, с.23].

Поважаючи думку авторів, ми з ними частково не погоджуємось. Діяльність органів пробації, під час реалізації досудової пробації дійсно спрямована на забезпечення надання судам всебічної, повної та неупередженої інформації щодо обвинуваченого (підсудного). Однак організаційна структура діяльності у нашій державі не зорієнтована на досвід Чехії, де в кожному суді передбачено посаду працівників служби пробації та співробітники пробації є службовцями відповідних судів. Спираючись на практичну діяльність органів пробації в Україні, можемо констатувати що співробітники пробації є службовцями Державної установи «Центр пробації». Вони здійснюють збір та аналіз необхідної інформації, інтерв'ювання та психологічне тестування обвинувачених безпосередньо у структурних підрозділах цієї установи. Також, не заперечуючи в цілому, слід відмітити, що бездостатньої, належно зібраної інформації, співробітник пробації не зможе викласти об'єктивне судження про особу обвинуваченого. До прикладу, якщо взагалі не будуть досліджені динамічні фактори – умови життя діяльності, особистісні характеристики, соціальне оточення правопорушників, співробітники пробації будуть позбавлені можливості ідентифікувати проблеми у певній сфері життєдіяльності обвинуваченого, що призвели до конфлікту із законом. При цьому оцінка ризику складатиметься лише з так званих статистичних факторів, які будуть розкривати історію минулих правопорушень. У разі, якщо обвинувачений раніше неодноразово був засуджений, рівень ризику вчинення повторних кримінальних правопорушень визначатиметься як високий, що призведе до передчасного висновку органу пробації про неможливість виправлення особи у суспільстві. Тому функція органу пробації зі збору інформації є важливою складовою при реалізації досудової пробації, паритетом висновку про застосування наглядових та соціально-виховних заходів.

У зв'язку із вищевикладеним, представляє інтерес точка зору О.В. Ткачової щодо призначення інституту досудової пробації. Як зазначає авторка, «при досудовій пробації відбувається збір інформації про правопорушника з метою надання допомоги суду у визначенні найбільш ефективного для даної особи виду покарання (позбавлення волі чи іншого альтернативного покарання) на основі

прогнозу подальшої поведінки особи та можливостей її виправлення у в'язниці чи на волі. Підготовлений службою пробації висновок сприяє суду у винесенні правильного і справедливого вироку, а надалі допоможе офіцерам пробації у його роботі з виправлення злочинця» [6, с. 70]. Зазначена думка, на наш погляд, не повинна викликати заперечень, оскільки в процесі досудової пробації передбачається збір та аналіз значного масиву інформації як від самого обвинуваченого, так і від дотичних до його життя діяльності установ, організацій, громадян. На основі цієї інформації орган пробації не лише окреслює детермінанти, а й створює кримінологічно-соціальну характеристику особистості, виявляє криміногенні фактори та потреби індивіда. З огляду на виявлене коло індивідуальних криміногенних факторів та потреб – рекомендує і напрями майбутньої корекційної роботи, встановлення певних обов'язків, проходження пробаційних програм, участь у тренінгах, за умови реалізації яких можливо досягти мети покарання та належної суспільно прийнятної поведінки правопорушника. Всі ці аспекти знаходять відображення в складених досудових доповідях.

Окреслюючи масштаб пробаційних механізмів з реалізації досудової пробації, буде доречно згадати думку О.І. Богатирьової, яка вказує, що законодавче визначення досудової пробації стосується більшою мірою дефініції «досудова доповідь». Оскільки термін «досудова пробація» є ширшим за поняття «досудова доповідь» і передбачає, окрім формалізованої інформації, також заходи, які можуть застосовуватися до обвинувачених, щодо яких здійснюється досудова пробація [7, с.21]. На нашу думку досудова пробація є відправною точкою та першою ланкою у здійсненні майбутньої соціально-виховної роботи з правопорушником при призначенні альтернативних позбавленню волі покарань. Зазначимо, що в цілому наше дослідження вказує на рух пробаційної діяльності України у фарватері Токійських правил, адже досудова пробація реалізується відповідно до Мінімальних стандартних правил Організації Об'єднаних Націй, щодо заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням. Відповідно до цих правил доповідь складається на основі фактичного і неупередженого матеріала, а думки формулюються в чітких висловах; доповідь повинна містити соціальну інформацію про правопорушника, яка має відношення до характеру правопорушень, що скоювались у минулому та до його теперішніх; доповідь має містити інформацію і рекомендації, які мають відношення до процедури винесення вироку [2].

Окресливши сутність і зміст досудової пробації та досудової доповіді доцільно розглянути деякі складові їх кримінального процесуального регулювання. Відповідно до ст. 314 КПК України, суд має право у підготовчому судовому засіданні доручити представнику персоналу органу пробації скласти досудову доповідь. Існують думки, що ініціювання саме судом підготовки досудової доповіді не відповідає завданням кримінального провадження та може свідчити про упереджене розслідування та судовий розгляд. Зокрема О.Г. Шило вважає, що така активність суду може певним чином свідчити про його упередженість. Упередженість вбачається у встановленні вже на стадії підготовчого провадження обставин, що характеризують обвинуваченого і мають бути враховані в обвинувальному вирокі суду при призначенні покарання. Ми не погоджуємось з думкою автора, оскільки положення ч. 5 ст. 314 КПК України свідчать, що ініціатором складання досудової доповіді може бути не лише суд: обвинувачений, його захисник чи законний представник, прокурор. Тобто коло суб'єктів, зацікавлених у ініціюванні та підготовці досудової доповіді, ширше. Це може бути не лише суд, а й інші учасники провадження.

Аналізуючи реалізацію досудової пробації, до прогалин кримінального процесуального законодавства можна віднести правове регулювання процедури участі представника органу пробації у підготовчому судовому провадженні. Статтею 314-1 Кримінального процесуального кодексу України передбачено надання доручення складання досудової доповіді у підготовчому судовому засіданні. Обов'язок щодо складання досудової доповіді, покладено на персонал органу пробації. Статтями 3 та 72-1 КПК України представника персоналу органу пробації віднесено до учасників судового провадження та наділено його відповідними обов'язками та правами. Зокрема, представник персоналу органу пробації має право:

- заявляти клопотання суду про ознайомлення з матеріалами кримінального провадження щодо обставин, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження;
- заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом;
- бути присутнім під час проведення судового засідання.

Однак існує проблема з реалізацією вищевказаного права на присутність представника органу

пробації у підготовчому судовому засіданні. Законодавець відповідно до ч. 2 ст. 314 КПК України, не включив орган пробації до кола учасників, які викликаються та можуть бути присутніми під час підготовчого судового засідання, що на нашу думку є вкрай важливим. На користь необхідності участі персоналу пробації у підготовчому судовому засіданні висловлюються й науковці. Так, Р.Л. Булашев, вказує, що обов'язково треба запрошувати на підготовче засідання представника органу пробації, з'ясовувати всі питання стосовно підготовки досудової доповіді, та належно обговорювати і визначати достатній строк для органу пробації; відобразити в ухвалі суду більш повно всю необхідну інформацію стосовно особи обвинуваченого, обґрунтувати необхідність заслухати досудову доповідь або зазначити про відсутність підстав для її призначення [8, с. 25]. Подібні думки кореспондуються з позицією Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. У листі «Про практику здійснення судами кримінальних проваджень щодо неповнолітніх» вказано, що правильною практикою є здійснення судового провадження в суді першої інстанції за участі представника уповноваженого органу з питань пробації, участь якого забезпечить роз'яснення порядку складання досудової доповіді, дасть змогу з'ясовувати думку представника пробації щодо встановлення строків на складання досудової доповіді [9].

На жаль на практиці ці рекомендації виконуються формально, що призводить до певного негативного причинно-наслідкового зв'язку: працівник органу пробації не повідомлений про судовий розгляд; невзможі заздалегідь роз'яснити обвинуваченому мету, порядок складання досудової доповіді, його процесуальні права. Таким чином втрачається можливість оперативної комунікації із обвинуваченим. Лише з моменту отримання ували суду, якою доручається скласти досудову доповідь, починається діяльність з реалізації досудової пробації. В залежності від територіальної віддаленості суду, ухвалу орган пробації отримує впродовж тижня. За цей час обвинувачений може змінити місце свого проживання\перебування і зусилля співробітників органу пробації спрямовуються фактично не на повноцінну роботу з обвинуваченим, а на встановлення його місцезнаходження. На нашу думку, таке законодавче неузгодження призводить до збільшення часового проміжку та ускладнення роботи з обвинуваченим, як наслідок – надання суду формальної досудової доповіді. Ми відстоюємо думку, що будь-яка робота має проводитись якісно та в межах законодавчих

механізмів, тому звертаємо увагу на законодавчі прогалини метою поліпшення якісної складової роботи практиків. Однак, вивчаючи роботи науковців, стикаємось з питанням: а чи потрібна ця практична діяльність взагалі?

Деякі науковці висловлюють позицію щодо недоцільності функціонування інституту досудової пробації взагалі. І.В. Вернидубов вказує, що відповідно до ст.92 КПК України обов'язок доказування лежить на слідчому чи прокурорі і саме на досудовому слідстві, оскільки це не право, а обов'язок. Слідчі забор'язані встановити всі обставини, які підлягають доказуванню:

- п. 4. ст. 91 КПК – обставини, що впливають на ступінь тяжкості вчиненого правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність, або є підставою закриття кримінального провадження

- п. 5 ст. 91 КПК - обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності чи покарання.

Науковець висловлює сумніви у доцільності досудової доповіді, що складається персоналом органу пробації, в контексті здійснення правосуддя, оскільки спеціально уповноважений та підготовлений слідчий забор'язаний конкретно і детально дослідити все життя підозрюваного практично з ясельного періоду по час проведення розслідування. А на момент появи у кримінальному провадженні представника органу пробації, вся інформація, що характеризує особу обвинуваченого, вже повинна бути зібрана та перевірена [10, с.28]. Він також вважає, що надання службі пробації в Україні права на складання досудової доповіді щодо обвинувачених є безпідставним та передчасним, оскільки вона не сприяє правосуддю, а дублює функцію досудового розслідування та є економічно недоцільною [10, с.29]. Ми не погоджуємось з такою думкою автора. Маючи можливість практично досліджувати матеріали кримінальних проваджень, констатуємо наступне. Інформація, що характеризує обвинуваченого, зібрана слідчими на стадії досудового розслідування зазвичай обмежена: характеристика з місця мешкання/роботи обвинуваченого, повідомлення з психоневрологічного диспансеру, повідомлення районного лікаря-нарколога. Та чи достатньо цих матеріалів для розгорнутої та обґрунтованої інформації про особистість обвинуваченого? З впевненістю можемо сказати – ні. Оперуючи цими джерелами, слідчі не зможуть об'єктивно висвітлити факти, які мають значення для висновку про можливість вчинення повторного кримінального правопору-

шення. До прикладу, поза увагою залишаться дані про соціально-побутові умови обвинуваченого, репутацію в сім'ї, контроль над поведінкою та мисленням, здатність протистояти асоціальному оточенню.

При реалізації досудової пробації, співробітники використовують широкий спектр джерел інформації тож природним є, що вищевказані джерела збігаються. Наврядчи слідчі, поза межами своїх посадових обов'язків, будуть виконувати ще й прогностичну функцію, робити висновок про ймовірність протиправних дій та оцінювати небезпеку, що можуть завдати такі дії для суспільства. Звісно ж цей масив інформації не викладається в обвинувальному акті, натомість наявний в досудових доповідях. Також маємо звернути увагу загалу, на вагомій часовій проміжці. З моменту направлення матеріалів кримінального провадження до надходження на виконання ухвали про складання досудової доповіді проходять місяці, а іноді й роки. Таким чином твердження про дублювання функцій слідчих зводиться нанівець. Оскільки, характеризуючі дані, зібрані слідчими, які свідчили про особу, змінюються. Соціально-особистісні фактори є динамічними та стрімкими. При чому як в бік делінквентності, так і в бік соціальності. На нашу думку, саме від проведення об'єктивної оцінки особистості правопорушника співробітниками пробації залежить безпека суспільства. Визначення рівня інтервенцій, ефективних шляхів впливу, заходів допомоги – слугують підґрунтям для переорієнтування злочинної мотивації правопорушника.

Поруч з цим існує ряд проблем, що позбавляють органи пробації повноцінної можливості виконання покладених на них державою функцій. А саме: законодавча невизначеність органу пробації, який повинен готувати досудову доповідь (за місцем розташування суду чи за місцем мешкання обвинуваченого), достатність строків на складання досудової доповіді, відсутність механізму залучення органом пробації перекладача для роботи з іноземцями. Ці питання актуальні протягом часу існування інституту досудової пробації, основні підходи до їх вирішення та врегулювання в нормативній площині будуть викладені в подальших наукових дослідженнях автора. Наразі ж пропонуємо акцентувати увагу на наступній проблемі.

Першого липня цього року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 2617-VIII. Цим

законом впроваджується інститут кримінальних проступків, істотних змін зазнала класифікація кримінальних правопорушень. Відповідно до статті 12 КК України (в редакції зазначеного закону) кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини. Діяння, які раніше відносились до категорії злочинів невеликої тяжкості, переведено до категорії кримінальних проступків, за вчинення яких передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі. Діяння, які відносились до категорії злочинів середньої тяжкості, тяжких та особливо тяжких злочинів, відповідно відображено як нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі злочини [11]. Законодавець, відтермінуючи набрання законом чинності, мав уніфікувати законодавство. І дійсно, проектом закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» внесено зміни до значного масиву законодавчих актів [12]. Однак зміст ст. 314¹ КПК України містить певні неузгодженості, які викликатимуть протиріччя під час її практичного застосування. Внаслідок змін поза увагою нормотворців залишилось питання можливості призначення та складання досудової доповіді у відношенні тієї категорії осіб, що обвинувачуються у вчиненні кримінальних проступків. Дійсно, можливо відсутність цієї категорії у переліку осіб, щодо яких складається досудова доповідь – виважене рішення та стала позиція державних діячів. Однак нам це видається вкрай несистемним та незрозумілим рішенням, зважаючи на те, що стаття 314¹ КПК до зазначених змін містила норму про складання досудової доповіді щодо осіб обвинувачених у вчиненні злочину невеликої тяжкості. Окрім того, ч. 2 ст. 12 КК України передбачено та нормативно закріплено види кримінально-правового впливу, що застосовуються державою до осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних проступків: покарання у виді штрафу та інші покарання, не пов'язані з позбавленням волі. Зважаючи на те, що і альтернативні позбавленню волі покарання, і покарання у вигляді штрафу, виконуються та будуть виконуватись виключно уповноваженими органами з питань пробації, а особи, засуджені до таких покарань, відповідно перебуватимуть на їх обліках, видається вірним не виключати відповідну категорію з кола осіб, щодо яких може скла-

тись досудова доповідь. Оскільки ми відстоюємо думку та вже зазначали, що досудова пробація є першим етапом та з'єднувальною ланкою у процесі переорієнтації особистості правопорушника з кримінальної на прокримінальну. В зв'язку з цим, правильним видається до переліку суб'єктів, щодо яких складається досудова доповідь віднести осіб, що обвинувачуються у вчиненні кримінальних проступків, а ч. 2 ст. 314¹ КПК України викласти в наступній редакції: «Досудова доповідь складається щодо особи, обвинуваченої у вчиненні кримінального проступку, нетяжкого злочину, або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Досудова доповідь щодо неповнолітнього обвинуваченого віком від 14 до 18 років складається незалежно від тяжкості кримінального правопорушення, крім випадків, передбачених цим Кодексом». У разі якщо невключення цієї категорії осіб дійсно відповідає задуму провладних інституцій, ми вважаємо було б доцільно підтвердити свою позицію, вказавши, що відносно осіб обвинувачених у вчиненні кримінальних проступків, досудова доповідь не складається та внести зміни до ч. 4 ст. 314¹ КПК України.

Висновки. Ратифікація Україною міжнародних нормативно-правових актів в рамках євроінтеграції сприяла впровадженню та розвитку інституту досудової пробації. Досудова доповідь являється необхідною умовою для винесення судом справедливого рішення. Значний масив соціально-кримінологічної інформації щодо обвинуваченого, дає змогу окреслити напрями корекційної роботи та ресоціалізувати правопорушника, тим самим забезпечити безпеку суспільства. Водночас існують певні проблеми, що стоять на заваді діяльності співробітників пробації: законодавча невизначеність органу пробації, який повинен готувати досудову доповідь; відсутність механізму залучення органом пробації перекладача для роботи з іноземцями; неузгодженість термінології у зв'язку із законодавчими змінами. З метою усунення протиріч та підвищення ефективності механізму реалізації досудової пробації пропонуємо викласти ч. 2 ст. 314¹ КПК України в наступній редакції: «Досудова доповідь складається щодо особи, обвинуваченої у вчиненні кримінального проступку, нетяжкого злочину, або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Досудова доповідь щодо неповнолітнього обвинуваченого віком від 14 до 18 років складається незалежно від тяжкості кримінального правопорушення, крім випадків, передбачених цим Кодексом»

Список використаної літератури

1. Ягунов Д.В. Європейські правила пробації: переклад, тлумачення та допоміжні матеріали URL: http://www.yagunov.in.ua/?page_id=833 (дата звернення: 12.09.2020).

2. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй у відношенні заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням від 14 груд. 1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_907 (дата звернення: 12.09.2020).

3. Про пробацію: Закон України від 05 лют. 2015 р. № 160-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19> (дата звернення : 12.09.2020).

4. . Збірник статей з питань європейської інтеграції та права. Випуск шостий / за ред. Д.Ягунова. Одеса: Фенікс, 2011. 178 с.

5. Богатирьова О.І Запровадження в Україні досудової пробації / Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2014. – № 1. – С. 20–25.

6. Ткачова О. В. Інститут пробації в Україні: історичний досвід і сучасний стан. – Серія: Юрид. науки. – 2016. – № 4. – Т. 2. – С. 68-71.

7. Богатирьова О.І. Соціально-правове дослідження особистості правопорушника, здійснюване системою пробації, у країнах Європи. *Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні: матеріали міжнародного круглого столу (22 червня 2018 року)*. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. – 164 с.

8. Булашев Р.Л. Досудова доповідь органу пробації. *Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні: матеріали міжнародного круглого столу (22 червня 2018 року)*. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. 164 с.

9. Про практику здійснення судами кримінальних проваджень щодо неповнолітніх: Лист ВССУ від 16 січ. 2017 р. № 223-66\04-17 URL: https://zib.com.ua/ua/print/127476-list_vssu_vid_16012017_223-6604-17_pro_praktiku_zdiysnennya_.html (дата звернення : 12.09.2020).

10. Вернидубов І.В. Запит на складання досудової доповіді має бути правом, а не обов'язком суду. *Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні: матеріали міжнародного круглого столу (22 червня 2018 року)*. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. 164 с.

11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22 лист. 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> (дата звернення : 12.09.2020).

12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»: проект Закону України реєстр. №3314 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68550 (дата звернення : 12.09.2020).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

ГРАНКІНА Валентина Ігорівна,
викладачка кафедри кримінально-
правових дисциплін та судових експертиз
факультету №1 Донецького юридичного
інституту Міністерства внутрішніх справ України;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HRANKINA Valentyna Ihorivna,
Teacher at the Department of Criminal Law
Disciplines and Forensic Examinations of the
Faculty №1 Donetsk Law Institute Ministry of
Internal Affairs of Ukraine;
granckina@ukr.net